D·N
20/10 1952

Socialism och sysselsättning

I sin nu utgivna bok, "Socialism i vår tid", uppehåller sig Ernst Wigforss bl. a. vid den fulla sysselsättningens betydelse för förhållandet mellan staten och företagsamheten. Sysselsättningspolitiken blir för hr Wigforss inkörsporten till ökat förstatligande och ökad kontroll över näringslivet. Strävandena att skapa arbete åt alla under depression och arbetslöshet nödvändigtör enligt hr Wigforss långtgående ingripanden och en betydande sektor av socialiserad drift — strävandena under en full sysselsättning att hålla penningvärdet stabilt och dämpa rena överkonjunkturtendenser kräver samma ökade inflytande från statsmakternas sida, samma utvidgning av socialismen. Då Wigforss — som vi alla — utgår från att en långvarig, så att säga spontan balans med på en gång full sysselsättning och stabilt penningvärde inte är att vänta, får han en bekväm elevation: antingen det går på ena sättet eller på det andra blir ökat statsinflytande och vidgad socialism nödvändiga.

Emellertid blir denna konstruktion möjlig endast genom vissa antaganden som Wigforss gör, men som verkar mer än lovligt längsökta. Det har gått bra, det kan hair inte förneka, att utan mer betydande ingrepp i företagsamhetens frihet råda bot på arbetslöshet och depression. Men det är i hög grad krigens och rustningarnas förtjänst, invänder Wigforss. Skulle krigshot och rustning eller t. o. m. tvånget att runtom i västern upprätthålla starka försvar upphöra, då vore det utan en kraftig expansion för den statliga driften av näringslivet svårt att skapa den höga och konstanta efterfrågan på framför allt långvariga konsumtionsvaror som är nödvändig om en full sysselsättning skall bestå. Nu finns naturligtvis ersättningsinvesteringar, det går, det erkänner Wigforss, att i raden av försummade eller eftersatta offentliga investeringsobjekt — skolor, ålderdomshem, vägbyggen osv. — finna förenål för en efterfrågan som kan ersätta rustningarna. Men de kommer att ta slut, och var står vi då, frågar han, om inte inför tvånget att utvidga den av staten direkt dirigerade ekonomiska verksamheten?

Två närmast fantastiska antaganden är således nödvändiga: att försvarsbördorna skall bli obetydliga och att "ersättningsinvesteringarna" skall visa sig otillräckliga, trots de enorma behov som finns när det gäller kommunikationsleder, skolor, sjukhus, samhällsplanering. Gör en ordentlig plan för våra städers och större samhällens kommunikationstekniska sanering, får dr Wigforss sett. Om sjutiofem eller hundra år är kanske hr Wigforss förutsättningar för handen, men då har så mycket annat ändrat sig att det väl inte rimligen kan vara det läget vi i dag diskuterar. Det kan under en lågkonjunktur krävas en rad ingrepp, arten och graden helt beroende på hur lägot det ut — men det är någonting väsentligt annat än den fortskridande ökning av det statliga dirigerandet som författaren talar om.

Framställningen blir inte mer realistisk,när den kommer över på statsingripandenas roll under en överkonjunktur. Det är riktigt som dr Wigforss häv-dar att saken då är svårare, eftersom marginalerna är mindre, eftersom redan en måttlig åtgärd kraftens kan vara tillräcklig och en fortgående rörelse neråt ju inte är önskvärd. Här gäller det att undvika att en lavin sätts i gång; under en lågkonjunktur däremot är det just en snabbt ökande rörelse man eftersträvar. Man får alltså vara mer försiktig. Varför denna större försiktighet skulle kräva en högre grad av inflytande och ingripanden från statens sida är emellertid omöjligt att förstå. Vad den bör kräva är i stället mer förfinade medel, ingrepp av elastisk art.

Men räntepolitiken är omtvistad, invänder författaren. Skulle det inte behövas en så kraftig räntehöjning att vi alla vill undvika den, helst som byggnadsverksamheten skulle råka värst ut? Jovisst — det felaktiga i hr Wigforss resonemang är att han utgår från räntan som det viktiga och lämnar från om kreditmängden utanför resonemanget. Förändringar i kreditvolymen lämnar inte i längden räntan helt opåverkad, men åtstramningen blir effektiv utan att räntan behöver gå da upp alltför kraftigt. Säkerligen har man i en stram kreditpolitik kombinerad med statliga — och helst även kommunala — budgetöverskott en långt effektivare och långt mer förfinad apparat än i allaköns direkt investeringskontroll (vilken för övrigt också främst drabbar bostadsbyggandet) eller ren osv. — finna förenål för en efterfrågan som kan ersätta rustningarna. Men de kommer att ta slut, och var står vi då, frågar han, om inte inför tvånget att utvidga den av staten direkt dirigerade ekonomiska verksamheten?

Två närmast fantastiska antaganden är således nödvändiga: att försvarsbördorna skall bli obetydliga och att "ersättningsinvesteringarna" skall visa sig otillräckliga, trots de enorma behov som finns när det gäller kommunikationsleder, skolor, sjukhus, samhällsplanering. Gör en ordentlig plan för våra städers och större samhällens kommunikationstekniska sanering, får dr Wigforss sett. Om sjutiofem eller hundra år är kanske hr Wigforss förutsättningar för handen, men då har så mycket annat ändrat sig att det väl inte rimligen kan vara det läget vi i dag diskuterar. Det kan under en lågkonjunktur krävas en rad ingrepp, arten och graden helt beroende på hur lägot det ut — men det är någonting väsentligt annat än den fortskridande ökning av det statliga dirigerandet som författaren talar om.

Framställningen blir inte mer realistisk,när den kommer över på statsingripandenas roll under en överkonjunktur. Det är riktigt som dr Wigforss häv-dar att saken då är svårare, eftersom marginalerna är mindre, eftersom redan en måttlig åtgärd kraftens kan vara tillräcklig och en fortgående rörelse neråt ju inte är önskvärd. Här gäller det att undvika att en lavin sätts i gång; under en lågkonjunktur däremot är det just en snabbt ökande rörelse man eftersträvar. Man får alltså vara mer försiktig. Varför denna större försiktighet skulle kräva en högre grad av inflytande och ingripanden från statens sida är emellertid omöjligt att förstå. Vad den bör kräva är i stället mer förfinade medel, ingrepp av elastisk art.

Men räntepolitiken är omtvistad, invänder författaren. Skulle det inte behövas en så kraftig räntehöjning att vi alla vill undvika den, helst som byggnadsverksamheten skulle råka värst ut? Jovisst — det felaktiga i hr Wigforss resonemang är att han utgår från räntan som det viktiga och lämnar från om kreditmängden utanför resonemanget. Förändringar i kreditvolymen lämnar inte i längden räntan helt opåverkad, men åtstramningen blir effektiv utan att räntan behöver gå da upp alltför kraftigt. Säkerligen har man i en stram kreditpolitik kombinerad med statliga — och helst även kommunala — budgetöverskott en långt effektivare och långt mer förfinad apparat än i allaköns direkt investeringskontroll (vilken för övrigt också främst drabbar bostadsbyggandet) eller ren

PRESSGRANNAR

Hr Undén anser det lönlöst att gå vidare. Han vill inte att vårt land skall dragas in i det politiska spelet mellan öst och väst. Därför prisgiades hans tal huvudsakligen av rättskravet och av metoderna för den fredliga sammanlevnaden. Men man har svårt att föreställa sig att det skulle vara någon risk förbunden med ett krav att fråga skulle upptövas på FN-församlingens dagordning. Borås Tidning (h) anmärker detta och fastslår:

Vad Sverige i så fall skulle ha begärt, var att FN skulle rekommendera Sovjet att gå med på att hänskjuta tvisten till internationell domstol. Det råder ingen tvekan om att majoriteten i FN-församlingen skulle ha ställt ett sådant yrkande. Även om Sovjet nekat att gå med på det. Om så skett, skulle det ha till full evidens fastslagits, att Sovjets sak är så svag, att Sovjet inte vågar utsätta sig för en granskning av fakta i målet, och det kunde haft något att betyda för framtiden, ty det är tyvärr inte uteslutet, att de osäkra förhållandena i Österjön kommer att bli lätta av sig även framdeles.

Något i skogsnäringen och den allmänna prisutvecklingen bör kunna föranleda skogsarbetarna om att en prolongation av avtalet är en snaska lyggilig uppgörelse, anser Värmlands Folkblad (s):

För skogsarbetarna är det nästan av större intresse, att arbetstillgången bibehålles den kommande vinterssäsongen. Belagen kommer av allt döma att avverka i samma omfattning som tidigare. Länsarbetsnämndens undersökningar visar dock försiktighet med försäljningar och avverkning på bostadsskogarna, och detta måste få återverkningar på sysselsättningsmöjligheterna. Marginalen är dess bättre ganska bred, innan någon arbetslöshet behöver drabba de yrkesvana skogsarbetarna. Möjligen kan det uppstå lokalt begränsad och tillfällig arbetslöshet på sina håll. Men någon nyss skildringskris i vanlig mening behöver säkerligen inte befaras för den yrkesvana skogsarbetarkren innevarande avverkningssäsong.

Liknande iakttagelser gäller på andra områden, t. ex. cellulosaindustrin och verkstäderna.

Det beryktade blixtbesluset av Suchardfabriken i Allingås i början av 1952, vilket innebar att företaget skulle upphöra och de anställda avskedas, blev en signal för arbetsmarknadsorganen. Morgon-Tidningen (s) konstaterar att alli kunnat ordnas till det bästa:

Dels ordnades att fabriken höll tillverkningen i alla betydligt längre än som ursprungligen bestämts. Därmed, synes det, nått den avsiktvinning av affären som han i realiteten måste ha åsyftat då han vägrade att göra en formell vädjan till FN; ryssarna har tydligen förstått att han ville visa sig duktig på så billiga villkor som möjligt och kvitterat denna undfallenhet med att ställa sig fullständigt förstående. Hur befängd — och om man så vill förande — ståndpunkten är inom vissa svenska kretsar framgår av delegaten fru Ulla Lindströms glädje över Vysjinskijs anslag. Mycket denna dam skulle Vysjinskij genom att totalt — men kort — bestrida de svenska anspråken i själva verket ha erkänt deras riktighet! Andra delegater ansåg att Vysjinskijs "återhållsamhet" visade den vara positionernas svaghet. Trots man verkligen att Vysjinskij blir generad och kortfattad därför att han vet sig ljuga! Eller anser man sådana barnsligheter nödvändiga för att det svenska folket skall trivas med regeringens avveckling av hela denna affär?

Härigenom kunde arbetskraften få en smula andrum att söka nytt arbete. Arbetsförmedlingen i Alvsborg lär fick också visa vad den dög till när det gällde att förmedla, råda och ordna för de utsparkade suchardarbetarna. Det rörde sig om cirka 300 arbetare och ett hundratal tjänstemän.

Den allmänna arbetsmarknaden visade sig under första halvåret vara så receptiv, att samtliga manliga arbetare utom tjugofem sugits upp av företag inom och utanför länet. Det 25-tal man som är en rest från Suchardfabriken sysselsättes med ett avloppsarbete i Allingås. De utgör en arbetskraftsreserv för den som övertar fabrikslokalerna.

Suchardfallet, slutar tidningen, skall arbetsförmedlingen i länet på prov ungefär vid samma tid som den s. k. textilkrisen ökk upp. Även denna synes ha klarats i Alvsborgs län, bl. a. genom insatser från arbetsförmedlingens sida, som kan bli normgivande för arbetslöshetens bekämpande på andra håll i landet.

Andra kammarens talmansfråga, påtalibelerad genom att nuvarande talmannen Skvstrom fr. o. m. årskiftet icke längre tillhör riksdagen, kommer av allt att döma att lösas på att konstitutionsutskottets ordförande, prosten Harald Hallén, i januari övertar talmansvärdigheten i denna kammare, meddelar Svenska Dagbladet (h):

Om icke talmannen i första kammaren herr Johan Nilsson föredrivit högern — eller rättare sagt tidigare hade gjort detta — hade det förmodligen ansetts vara naturligt, att nuvarande första vice talmannen i andra kammaren högermannen herr Skoglund hade erbjudits posten som talman.

Herr Hallén är sextiotätta år fyllda, endast fem år yngre än herr Skvstrom, som själv blev talman vid femtiofyra års ålder, och får antas i sin tur lämna riksdagen i och med nästa andrakammarval. Hans funktion som talman skulle alltså begränsas till en fyraårsperiod.

För konstitutionsutskottet blir det inneburen en förstärkning att hr Hallén övertar till andra uppgifter.

Expertkonferens dryftar lägre bränslekostnader

Noggrannare beräkningar av värmeinstallationer och därmed lägre bränslekostnader för bostadsuppvärmning samt bättre tekniska förutsättningar för en sammordnik handel med radiatorer väntas på längre sikt bli resultatet av en två dagars konferens, som hållits i Stockholm.

För första gången samlades representanter för Danmarks, Finlands Norges och Sveriges provningsanstalter inom detta område. De fyra ländernas experter anades om principer och metoder för en likartad provning av radiatorer. Bland deltagarna märktes professor A. Watzinger, Trondheim, överingenjör Otto Juul-Jørgensen, Köpenhamn, ingenjörerna C. R. Rosenqvist och Eero Viitaniemi från Helsingfors samt överdirektör Ragnar Forsman och civilingenjör Mauritz Möller, Stockholm. Den svenska radiatorindustrin representerades av ingenjör Einar Grude, Trondheim, den finska av ingenjör Bertil Sandqvist, Högfors bruk. Kackiia, samt den svenska av direktör Hilding Sandberg, Eskilstuna. Som svenska experter deltog dessutom byråchefen Erik O. Jonsson och civilingenjör Hadar Gille.

500 i höstövningar för FBU-kurser

Det blev ett verkligt fjätteuppbåd trots regnet på söndagen vid Stockholms befälsutbildningsförbunds 90-tal kurser första höstövningar i den omvälvande terrängen kring Lida. Överste von Stedingk mottog kurserna på planen nedanför Friluftsframjandets gård, och därefter började övningarna för de cirka 500 deltagarna i genomhölm, men blidgyldens terrängavsnitt. Radiotjänsta inspelningsbil följde de olika kurserna några timmar.

Bertil Ohlin:
Europas socialdemokrater "tänker bort" sina verkliga politiska konkurrenter

Den andra kammare som sammanträder i januari 1953 kommer att vara ganska annorlunda sammansatt än den som verkade år 1948, säger professor Bertil Ohlin i ett tal på söndagen vid folkpartiets kvinnoförbunds rikskonferens i Uppsala. Sedan dess har högern förlorat åtta mandat, bondeförbundet tio, socialdemokraterna fem och kommunisterna tio. Folkpartiet har däremot ökat sin representation med trettio mandat.

Dessa siffror belyser vad efterkrigstidens politiska förskjutning innebunit, vilket högerns och socialdemokraternas tidningar vjust sig föga intresserade av att meddela sina läsare. En jämförelse mellan 1950 och 1952 års val visar att en del högervälljare återgått från folkpartiet till högern. När folkpartiet likväl ökade sin röstsiffra med en 100,000 röster måste partiet ersätta en del vinster från bondeförbundet ha vunnit ungefärligen detta antal röster från socialdemokraterna. Flertalet av dessa har säkert kommit från socialgrupp III (arbetargrupperna). Socialdemokratins förslok att få dessa folkgrupper att ta ställning politiskt efter yrke och sysselsättning olnslyckas mer och mer för varje val. Det är en av de djupgående och betydelsefulla förändringarna i vårt politiska liv.

I Milano tycks de socialdemokratiska representanterna från olika länder — liksom vid tidigare kongresser — ägna sig åt sällskapsleken att "tänka bort" socialdemokratins verkliga konkurrenter på den politiska arenan. Man låtsar som om det enda alternativet till en antisocial "kapitalism" och en diktaturpräglad kommunism vore den "demokratiska socialismen". I själva verket har just partier vilka inte representerar någondera av dessa riktningar gått framåt i Västeuropa under efterkrigstiden och starkt reducerat socialdemokratins inflytande. Det blir intressant att se om statsminister Erlander skall delta i önskekänkdet. Eller skall han kanske tala om för kongressen att hans partis ställning sedan kriget steg för steg försvagats genom att den sociala liberalismen vunnit allt flera anhängare?

Jagaren "Småland" klar att sjösättas

Jagaren "Småland" är nu klar att sjösättas vid Eriksbergs varv. Jagaren är systerfartyg till den i somras vid Götaverken sjösatta jagaren "Halland". Båda dessa fartyg representerar en ny, modernare och kraftigare jagartyp än de under andra världskriget byggda "Ölland" och "Upsland".

Sjösättningen blir på torsdag och förrättas av chefen för marinen, viceamiral Helge Strömbäck, i närvaro av representanter för statsförvaltning, försvarsmaktens olika grenar, Göteborgs stad samt sjöfartsnäringen. Vid stapelbädden spelar under sjösättningen flottans musikkår, och trupper från Västkustens marindistrikt samt marinlottor paraderar. (TT, Göteborg.)

Bo Ingelmark återtar sin ansökan till Uppsala

Professor Bo Ingelmark, Göteborg, har återtagit sin ansökan i anatomi, särskilt makroskopisk anatomi, vid Uppsala universitet. Större akademiska konsistoriet hade tillstyrkt kalleise av professor Ingelmark.

Inom medicinska fakulteten har förslag väckts att kalla docent Bengt Nohrman vid Karolinska institutet till innehavare av den nyinrättade laboratorbefattningen i radioterapi. Inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen har förslag väckts att kalla docent Bo Kjellberg till innehavare av den nyinrättade laboratorbefattningen i matematik. (TT, Uppsala.)

Den största, vackraste och namnrikaste atlasen
• en ägodel som man har glädje av hela livet

Bonniers stora
VÄRLDS-ATLAS
Se på den
I Er bokhandel
De diskuterar gärna beställning i mindre poster, på atlaskonto.

BONNIERS

INDUSTRIA

Nr. 10

Sten Söderberg: Tjänsteexamensföreningens kvalitetsarbetsgrenen

Agne Sundberg: Organisationsdirektörsproblem och ansvar.

Erik Wiesenfeld: Fakta om det svenska annonsbyrårsystemet.

Gösta Emilie: Den systematiska tidsbestämningen inom trafik.

Sven Gucti: Kan vi lösa nationalinkomsten mer? En anmärkning för svar.

Upplaga: 13 000 ex. Kungsholmsgatan 1, Stockholm Tel. 22 58 00. Postgiro 998.

De självskrivna handböckerna för företagare och affärsfolk

MODERNA AFFÄRSHANDBÖCKER

i tre smakfulla halvfranska band

Band I
Hur man blir en god handelsresande.
Grunden till framgångsrik försäljning.
Hur man annonserar med framgång.
Hur man blir en skicklig försäljare.

Band II
Kalkylering och kostnadskontroll.
Modern försäljningsteknik.

Band III
Bokföring och bokföringsorganisation.
Hur affärsmannen tryggar sin vinst.

Hur man organiserar ett affärsföretag.
Affärsmannens finansierings- och skattefrågor.
Mina bankaffärer.
Hur den praktiske mannen arbetar.

KOMMERSIELL HANDBOK

Redaktion: Prof. *Bertil Ohlin*, dir. *G. Borgström*, dir. *G. Stiernstedt*, civ.-ekonom *K. G. Bergstrand.*

"En synnerligen värdefull tillgång för handelns män . . . Allsidig och sakkunnig . . ."
Advokat DHS *Filip Oberger* i Svensk Handel.

Rikt illustr. i två delar.

Klipp och sänd!

Till ..... bokh. eller NATUR och KULTUR, Torsgatan 21, Stockholm Va.
Var god sänd utförliga uppgifter om MODERNA AFFÄRSHANDBÖCKER och KOMMERSIELL HANDBOK.
Namn .....
Adress .....

NATUR och KULTUR

Oktobernumret av
SAMTID och FRAMTID
UR INNEHÅLLET:

Bertrand Russell: De närmaste åtta åren.
Poul Bjerre: Neuroserna och sinnessjukhusen.
Erik Blomberg: Diktaren om dikten.
Tadeusz Nerwid: Socialdemokratiens kriteriespolitik.
Susanne Leonhard: Det ryska folket och NKVD.
Peter G. Lindberg: Socialdemokratiens ekonomiska ansikte.
Ilmar Lehzan: Abstrakt eller konkret?
Sune Stigeldh: "Genomvandra universum och återvänd."

Årsprenumerera nu i bokhandeln eller från förlaget, Kr. 20:—, lösnummer 2:25.

NATUR och KULTUR

Blodtryckstabletter döden för ettåring

En trafikbil från Grunö i Degerfors socken körde på lördagen den nära 8 mil långa vägen från Tegsnäset till Umeå på knappt 45 minuter med en förgiftad 11 månader gammal gosse. Den snabba färden var dock förgäves. Gossen visade svaga livstecken när man anlände till lasarettet, men avled efter en kort stund.

Den lille var son till hemmansägare Gösta Eklund och hans maka från Ektrisk i Degerfors socken. Familjen besökte på lördagen gossens mormor i Granö. Plötsligt fick man se pojken sittande på golvet i sängkammaren med en mängd tabletter mot högt blodtryck strödda omkring sig. Kort därefter blev han sjuk, och en läkare i Vindeln rådde föräldrarna att resa direkt till Umeå lasarett med gossen. (DN, Umeå.)

Verk om vintergator av svensk professor

Efter fyra månaders forskningsarbete vid Amerikas förnämsta astronomiska institutioner återvänder professor Knut Lundmark på måndagsmorgonen till Göteborg med m/s "Minnesota". Professor Lundmark har insamlat ett omfattande och värdefullt observationsmaterial om vintergatorna, som nu skall bearbetas vid observatoriet i Lund. Resultatet kommer att redovisas i ett stort katalogverk. Detta arbete har professor Lundmark varit sysselsatt med under 30 år.

— Jag är mycket nöjd med min resa, säger professor Lundmark vid ett radiosamtal på söndagskvällen. Amerikanerna har på allt sätt underlättat mitt arbete. De har generöst ställt sina institutioner till förfogande, och jag har fått allt vad jag önskat. I första hand har jag studerat vintergatorna och gjort en del intressanta iakttagelser om avlägsna och hittills okända vintergator. Under 30 år har jag studerat vintergatorna, och den nu avslutade forskningsresan till Amerika — det är den sjätte som jag gjort — ger mig möjlighet att fullborda ett stort katalogverk över vintergatorna.

Julitrafiken ökade 15 proc.

Den trafikräkning som utförden den 15—20 juli i år visar att den totala fordonstrafiken ökat med 15,4 proc, sedan motsvarande tid förra året. Motorfordonstrafiken har sedan juliräkningen i fjol ökat med 15,6 proc., medan cykeltrafiken under samma tid minskat med 21,2 proc.

Att få en av de nya Perfecto-pennorna, blir en glädjande tilldragelse för vem som helst. Dessa reservoarpennor — så välskapade i linjer, stil och elegans — är riktiga A-barn även när det gäller de "lata" egenskaperna: i hållbarhet, kvalitet, pribillighet och privärdhet saknar de motstycke här i landet.

Idealisk som gåva till släkt, vänner och affärsförbindelser vid alla tillfällen.

Liksom sina "systrar" i Perfecto-familjen, tillverkas Perfecto I, II och III Superior i plan av högsta kvalitet. Hållbar skruvkolvfyllning med synlig fyllnings- och bläckkontroll. Stor synlig bläckbarm för regelrätt av bläckmängden. Ingen plumpning. Samtliga pennor har kraftiga, välskrivande guldstift med iridium av högsta kvalitet samt platinerad spets och bläckkanal.

Perfecto I Superior med förkromad platinerad nysilverhus. Kr. 45:—
Tillhörande finspetspenoil Kr. 18:—
Perfecto II Superior med hus av gulddoublé. Kr. 62:-. Tillhörande finspetspenoil Kr. 28:-
Nyheter som kommer i november
Perfecto III Superior av gulddoublé. Kr. 95:—
Perfecto III Superior, finspetspenoil, mycket smal modell av guldddoublé. Kr. 45:—

Perfectopennor finns även till lägre priser.

Reservoarpenna	Pencil finspets	Pencil standardbly
Perfecto I	10:50	9:— 5:—
Perfecto II	17:—	10:— 6:50
Perfecto I Lyx	23:—	12:— 9:50 (tryck-)
Perfecto II Lyx	28:—	12:— 9:50 (tryck-)

Perfecto

Se dem hos bok- och pappershandlare och specialaffärer! Tag med annonsen!

SKYNDA BORJESON & CO AB STOCKHOLM VA

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.